

гибкой системы договоренностей. Она отличается с одной стороны от государственных норм и предписаний, а с другой и от договорно-эквивалентного принципа, характерного для отношений внутри коммерческого сегмента.

Выводы. Таким образом, своей активной посреднической деятельностью между государственным и коммерческим сегментами, некоммерческий сегмент непроизводственной подсистемы ССВ СЭС может обеспечить социальное воспроизводство «био–трудо–социо – человека» как главного фактора развития социально-экономической системы. Поэтому, именно организации этого третьего сегмента, как сегмента социального и некоммерческого, представляют наибольший интерес для дальнейшего исследования.

Для дальнейшего обоснования формирования соответствующего механизма возмещения затрат на услуги непроизводственной подсистемы ССВ СЭС, необходимо выяснить как общие черты, так и характерные особенности функционирования каждого из трёх кластеров, с точки зрения места и роли в нём некоммерческого сегмента, изучить процессы их взаимодействия друг с другом и другими сегментами кластеров.

Список использованных источников:

1. Акофф Р. Планирование в больших экономических системах / Акофф Р.; [пер. с англ.]. – М.: Советское радио, 1972. - 224 с.
2. Урманцев Ю.А. Эволюционика или общая теория развития систем природы, общества и мышления / Урманцев Ю.А. – М. ОНТИ НЦБИ АН СССР, 1988. - 79 с.
3. Радаев В.В. Еще раз о предмете экономической социологии / В.В. Радаев // Социологические исследования. - 2002. - № 7. - С. 3 – 14.
4. Бурдые П. Практический смысл / Бурдые П. - СПб.: Алетейя, 2001. – 230 с.
5. Abolafia M. Markets as Cultures: An Ethnographic Approach / M. Abolafia // Callon, M. (ed.) The Law of Markets. - Oxford: Blackwell, 1998. - P. 69–85.
6. Weber M. Economy and Society / Weber M. [Vol. I.]. - Berkeley: University of California Press, 1978. - P. 63 - 64.
7. Elster J. Nuts and Bolts for the Social Sciences / Elster J. - Cambridge: Cambridge University Press, 1989. - P. 30 – 41.
8. Мельник Л.Г. Предпосылки формирования информационного общества // Социально – экономические проблемы информационного общества / Под ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. – Сумы: Университетская книга, 2005. – С. 61 - 87.
9. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / Чухно А.А. — К.: Логос, 2003. — 632 с.
10. Амоша О. Проблеми та шляхи забезпечення соціальної орієнтації економіки України / О. Амоша, О. Новікова // Журнал європейської економіки. – 2005. – № 2 (4). – С. 173 - 185.
11. Гальчинський А.С. Україна: наука та інноваційний розвиток / Гальчинський А.С., Геєць В.М., Семиноженко В.П. – К.: Вища школа, 1997. – 66 с.
12. Геєць В.М. Социально – экономические трансформации / Геєць В.М. // Социально – экономические проблемы информационного общества [под ред. Л.Г. Мельника]. – Сумы: Университетская книга, 2005. – С. 28 - 32.

УДК 331.446.4(477+100):332.122

ЛАРИНА О.Г.,
ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана», аспірант

ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ В ЕКОНОМІЧНІЙ МОДЕЛІ ФІНЛЯНДІЇ

Анотація. В статті проаналізовано особливості регіонального устрою Фінляндії, надано характеристику основним тенденціям розвитку територій в країні та особливостей національної методики кількісної оцінки рівня конкурентоспроможності регіонів. Розглянуто основну проблематику регіональної політики в країні та виокремлено важелі й інструменти, які можуть бути адаптовані в країнах пострадянського простору.

Resume. In the article the main features of regional structure in Finland are reflected, the characterization of the main tendencies in territorial development is conducted and particular qualities of the national methods of regional competitiveness assessment are analyzed. The main problems of regional policy are highlighted and the main economic instruments which can be adopted in countries of the post soviet space are emphasized.

Глобальні трансформації, що охопили всі сфери діяльності суспільства, значною мірою модифікували цілі, напрямки та механізми управління сталим розвитком національних регіонів. Так, головним пріоритетом на сучасному етапі розвитку регіонів є забезпечення високих конкурентних позицій на міжнародному ринку та конвергенція національних регіонів для збалансованого розвитку всієї країни. При досягненні зазначених цілей важливим фактором виступає тип національної моделі економічного розвитку, в умовах якого історично

сформувалася сукупність особливостей і проблем регіонального розвитку, а також формується система наявних важелів та інструментів управління конкурентоспроможністю територій.

Серед європейських країн значних успіхів у вирівнюванні та забезпеченні сталого регіонального розвитку досягли такі країни, як Нідерланди і Швеція, де за всіма регіонами ВРП на душу населення перевищує середньоєвропейський рівень (за даним показником Люксембург значно випереджає всі європейські регіони, але в даному випадку через невелику територію країни національний та регіональний рівні співпадають). В Фінляндії, Данії та Австрії даний показник складає менше 100% середньоєвропейського рівня тільки в одному національному регіоні, що свідчить про ефективну та активну політику держав в сфері управління регіональним розвитком. Досвід цих країн може бути вкрай важливим для інших країн при вирішенні проблем забезпечення регіональної конкурентоспроможності та вирівнювання соціально-економічного розвитку в регіонах. В особливості на увагу заслуговує регіональна адміністративна реформа в Фінляндії, реалізація якої завершилася 1 січня 2010р. Дослідження основних механізмів регулювання регіональних диспропорцій в Фінляндії, вміле поєднання досвіду Швеції та Нідерландів в сфері регіонального управління, можливостей на загальноєвропейському рівні з особливостями національної моделі економічного розвитку стають об'єктами пильної уваги європейської та міжнародної спільноти.

Активні дослідження глобальних тенденцій в регіональній політиці, особливостей регіонального розвитку в різних країнах проводяться науковцями та економістами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [1]. Особливості фінської моделі та розробка ефективних механізмів управління регіональним розвитком стали основою досліджень науковців національних дослідницьких центрів та університетів Фінляндії [3; 4]. Регіони Фінляндії увійшли в цільову групу рейтингів міжнародної конкурентоспроможності [2; 5; 6; 7], в яких висвітлюються основні складові конкурентних позицій, сильних та слабких сторін економічного розвитку регіонів.

Метою статті є дослідження особливостей забезпечення конкурентоспроможності національних регіонів та вирішення проблем регіонального розвитку в економічній моделі Фінляндії.

В 2010 році завершено реформу адміністративно-територіального поділу країни. Так, функції скасованих губерній (ляни) передано Агентствам регіонального управління та Центрам економічного розвитку, транспорту і довкілля. Найменшою територіальною одиницею в країні вважається муніципалітет/комуна (через злиття деяких з них загальна кількість муніципалітетів на 2011р. складає 336). В свою чергу комуни об'єднані в 20 провінцій, основною метою яких є стимулювання розвитку та взаємодії комун, що входять в їх склад. Окремо в межах провінцій виділяються економічні регіони, кількість яких поступово скорочується (на 2011р. налічується 70 регіонів). За основними тенденціями розвитку територію Фінляндії доцільно розділити на 5 регіонів: північні провінції (Pohjois-Suomi), східні провінції (Itä-Suomi), західні (Länsi-Suomi), південні (Etelä-Suomi) та острівні території (Åland). Така класифікація співпадає з загальноєвропейським регіональним рівнем NUTS – 2 (винятком є Аландські острови, які за класифікацією NUTS одночасно відносяться до 1-го, 2-го та 3-го рівнів).

Рівень конкурентоспроможності регіонів кількісно оцінюється в двох напрямках: аналіз внутрішньонаціональної та міжнародної конкурентоспроможності. В національній методиці, розробленої для оцінки регіональної конкурентоспроможності Фінляндії, здійснювався доволі деталізований аналіз конкурентних позицій регіонів рівня NUTS – 4 (85 регіонів) з урахуванням лише тих показників, які відображають саме регіональні особливості розвитку (наприклад, в загальноєвропейському рейтингу конкурентоспроможності регіонів, що базується на методиці WEF, використовуються групи індикаторів, що відрізняються лише на макрорівні, тому об'єктивність аналізу розвитку регіонів однієї національної приналежності дещо знижується). В контексті даної методики передбачено аналіз 16 показників, що згруповані в 4 напрямки:

1) Людський капітал. За даним напрямком проводиться аналіз 5 таких індикаторів: кількість висококваліфікованих осіб, загальна кількість студентів, кількість студентів технічних спеціальностей, розмір економічно активного населення (15 – 64 років), рівень участі на ринку праці.

2) Інноваційність. В основі даної групи – 4 показника (витрати на НДДКР, частка доданої вартості в високотехнологічному секторі, середня кількість патентів, частка підприємств, що вважалися інноваційними).

3) Агломерація. Її рівень в регіоні оцінюється за 4 індикаторами: щільність населення, частка працівників в сфері бізнес-послуг, розмір найбільшого сектору в регіоні, частка працівників секторах з найбільшим зовнішнім ефектом масштабу (промисловість, оптова та роздрібна торгівля, послуги).

4) Доступність. За даним напрямком розглядаються 3 показники: частка підприємств в регіоні, що залучені у зовнішню торгівлю; протяжність доріг від одного регіону до інших (у зіставленні з розміром регіону); відстань від аеропортів (у зіставленні з розміром аеропортів) [3].

Кожна з груп має однаковий ступінь впливу на інтегральний показник конкурентоспроможності регіонів (по 0,25), який розраховується як середнє арифметичне індексів за вище вказаними групами індикаторів. Особливістю даного підходу є відсутність в структурі інтегрального індексу показника ВРП на душу населення, який в більшості методик розрахунку конкурентоспроможності регіонів в інших країнах включено до аналізу. За фінською методикою, отриманий після розрахунків індекс конкурентоспроможності регіонів корелюється з показниками ВРП на душу населення і особистого доходу як індикаторів довгострокового розвитку, а також з показниками короткострокового розвитку (рівнем міграції, безробіття, кількістю працівників, щорічними змінами ВРП на душу населення і особистого доходу).

Розрахунки в 2006 році показали, що лідером в країні виступає столичний регіон, який займав провідні позиції за всіма складовими. Вслід за Гельсінкі найбільш успішними є регіони Tampere (південь), Oulu (північ), Vaasa (захід), Turku (південь), Jyväskylä (центр), Porvoo (південь), Varkaus (схід), Salo (південь). Конкурентоспроможність Гельсінкі формується більшою мірою за рахунок факторів агломерації та доступності (інфраструктури), що роблять регіон більш привабливим для ділової активності (для національних та іноземних компаній) та самореалізації (для населення, особливо молодих талановитих людей). Інноваційність стала основою забезпечення конкурентних позицій для Oulu (ключовими напрямками в університеті Оулу є біотехнології, інформаційні технології, захист довкілля, проблеми розвитку північних регіонів), Salo, Jyväskylä («Афіни Фінляндії»; основна перевага – розгалужена система навчальних закладів, в яких навчаються понад 40 тис. осіб). В 6 вищевказаних регіонах створені технопарки, основною метою яких є стимулювання інноваційної активності підприємств, ефективне поєднання наукових досліджень і сфери виробництва, а також стимулювання припливу інвестиційних ресурсів.

Серед регіонів-лідерів більше половини розташовані на півдні країни, найменш розвинутими залишаються схід та північ через недостатню кількість людських ресурсів та природно-кліматичні особливості, які перешкоджають розвитку інфраструктури (історично сформовані зв'язки з іншими країнами стимулювали економічний розвиток саме південних прибережних територій). Для населення привабливими залишаються великі міста з можливістю отримання вищої освіти і подальшого працевлаштування, розгалуженою інфраструктурою й активним культурним життям тощо. Тому в регіонах, де розташовані крупні університети (Гельсінкі, Турку, Тампере, Ювяскюля, Вааса, Оулу), основою конкурентоспроможності слід вважати людські ресурси, що у поєднанні з інтенсивним розвитком транспортних мереж і активізацією зовнішньоекономічної діяльності забезпечують зазначеним регіонам стійкі провідні позиції в країні.

Таблиця 1.

Показники розвитку регіонів Фінляндії

Найменування регіону	ВРП, % до середнього за ЄС	ВРП на душу населення, дол.	Продуктивність праці, дол.	Економічно активне населення 15–64 років, %	Рівень безробіття, %	Частка населення з вищою освітою, %	Кількість заявок на патенти, шт. на млн. осіб
	2006	2006	2006	2008	2007	2006	2005
Південь, Etelä-Suomi	135,6	34530,9	69593	67,94	5,35	36,42	330,3
Захід, Länsi-Suomi	104,9	26465,6	59634	65,39	6,48	31,91	275,7
Схід, Itä-Suomi	88,8	22221,3	54486	64,92	8,98	29,77	78,3
Північ, Pohjois-Suomi	102,2	26006,9	62333	65,45	8,45	32,05	222,4
Аландські о-ви Åland	143,2	38160,1	59213	65,77	1,92	26,21	51,3

Складено автором за [11]

Фінляндія відноситься до групи країн з відносно незначним розривом між національними регіонами за рівнем ВРП на душу населення у % до аналогічного загальнонаціонального показника: за 2006р. він коливався в діапазоні [136,6; 68,9], а розрив між максимальним і мінімальним значенням складав 67,7%. Для порівняння, аналогічний міжрегіональний розрив за визначеним показником в Нідерландах складав 56,4%, в Швеції – 56,8%, в Німеччині – 111,5%, в Японії – 116%, у Франції – 207%. Слід відмітити, що навіть при наявності значної асиметрії за рівнем економічної активності і конкурентоспроможності регіонів соціальне забезпечення залишається відносно рівномірним по всій території країни.

До відносних переваг економічної системи Фінляндії, що виявилися доволі важливими в часи кризових явищ, були позитивне сальдо бюджету (1,7% ВВП) та менша у порівнянні з іншими країнами ОЕСР частка державного боргу в % до ВВП (за прогнозами, в період з 2008 по 2010 рр. державний борг Фінляндії збільшився на 28% - з 40,6% ВВП до 52,4% ВВП; тоді як в середньому по країнах ОЕСР за той же період передбачається підвищення державного боргу з 78,7% до 100,2% ВВП). Можна було б припустити, що подібна ситуація відобразатиметься принаймні на збереженні (без збільшення) рівня податкового тягаря для населення, але відносно позитивні тенденції значною мірою нівелюються таким загрозливим явищем, як інтенсивне старіння нації (за прогнозами ОЕСР, частка населення віком 65+ збільшиться в Фінляндії з 17,3% у 2010р. до 26,2% у 2030р.). Найбільш гостро дана проблема проявляється в східному (в 2008р. 19,64% населення віком 65+) та західному (17,89%) регіонах і Аландських островах (17,22%), тоді як в північному та південному регіоні даний показник складав в 2008р. відповідно 15,44% та 15,28%.

За статистикою ОЕСР, 10% найдинамічніших регіонів Фінляндії за період 1995 – 2006 рр. забезпечували 56,17% зростання ВВП (до них відносяться переважно регіони південної частини країни). Столичний регіон – Uusimaa (в структурі Etelä-Suomi) – лідирує за показником кількості заявок на патенти не тільки в межах

національної економіки: за 2005р. регіон займав 6-те місце серед країн ОЕСР після Східної Швейцарії (537,4 патенти на млн. осіб), штату Массачусетс (США; 438,5), Баден-Вюртемберг (Німеччина; 390,4), штату Міннесота (США; 377,1) та Стокгольму (Швеція; 354,3). Три регіони Фінляндії увійшли в рейтинг 14 регіонів-лідерів світу за обсягами фінансування НДДКР у % до ВВП: даний показник склав в північному регіоні 4,9% ВВП (2-е місце у рейтингу), в південному та західному – по 3,6% ВВП. Подібна ситуація позитивно впливає на розвиток інновацій та провідних технологій, що надає певні конкурентні переваги на світових ринках (табл. 2).

Таблиця 2.

Позиції регіонів Фінляндії в міжнародних рейтингах конкурентоспроможності

Найменування регіону	The Regional Innovation Scoreboard 2009	The Regional European Competitiveness Index 2006 – 2007	World Knowledge Competitiveness Index 2008
	Рівень інноваційності регіонів	118 регіонів Європи	145 провідних регіонів світу
Південь, Etelä-Suomi	Високий	2-е місце (Uusimaa) 5-е місце (Etelä-Suomi)	23-е місце
Захід, Länsi-Suomi	Високий	21-е місце	40-е місце
Схід, Itä-Suomi	Вище середнього	52-е місце	-
Північ, Pohjois-Suomi	Високий	12-е місце	20-е місце

Складено автором за [5], [6], [7]

В межах розрахунків The Regional European Competitiveness Index 2006 – 2007 запропоновано показник рівня здатності до підвищення конкурентоспроможності, який відображає позиції регіону за інтегральним показником відносно до його індексу ВРП на душу населення (головна мета розрахунків – визначити здатність регіонів до концентрації інновацій, інноваційних потужностей та розвитку інфраструктури для з'ясування майбутніх конкурентних позицій). За визначеним показником, Pohjois-Suomi в 2006р. посів перше місце серед регіонів Європи (Länsi-Suomi, Etelä-Suomi, Itä-Suomi посіли відповідно 7-е, 10-е та 12-е місця), що свідчить про наявність значного інноваційного потенціалу в забезпеченні сталого розвитку регіонів.

За рейтингом конкурентоспроможності, опублікованому в Global Competitiveness Report 2009-2010, Фінляндія посіла 3-тє місце, що співпало з результатами розрахунків Індексу регіональної конкурентоспроможності (Regional Competitiveness Index 2010) в загальнонаціональному вимірі (табл. 3). Запорукою високої конкурентної позиції південних територій (6-е місце) за Regional Competitiveness Index 2010 (проводиться аналіз 268 регіонів Європи рівня NUTS-2) стали базові критерії (інфраструктура, охорона здоров'я, якість початкової та середньої освіти, інституції, макроекономічна стабільність) і фактори інноваційності (технологічна підготовленість, рівень розвитку бізнесу, інновації).

Таблиця 3.

Європейські регіони – лідери та фінські регіони в рейтингу конкурентоспроможності (за Regional Competitiveness Index 2010)

Місце за рейтингом	Найменування регіону	Національна приналежність регіону	Значення індексу	Субіндекси		
				Базові фактори	Фактори ефективності	Фактори інноваційності
1	Utrecht	Нідерланди	1,253	1,124	1,203	1,422
2	Hovedstaden	Данія	1,130	1,058	1,030	1,345
3	Noord-Holland	Нідерланди	1,116	1,090	1,077	1,200
4	Inner London+Outer London	Велика Британія	1,082	0,480	1,307	1,110
5	Stockholm	Швеція	1,081	0,998	0,900	1,438
6	Etelä-Suomi	Фінляндія	1,031	1,570	0,763	1,117
7	Zuid-Holland	Нідерланди	1,024	1,094	1,027	0,972
8	Ile de France	Франція	1,017	0,338	1,103	1,325
9	Noord-Brabant	Нідерланди	0,993	1,040	0,957	1,023
10	Berkshire, Bucks and Oxfordshire	Велика Британія	0,954	0,404	1,050	1,162
41	Länsi-Suomi	Фінляндія	0,528	1,454	0,190	0,473
73	Itä-Suomi	Фінляндія	0,324	1,396	-0,227	0,093
80	Pohjois-Suomi	Фінляндія	0,300	1,422	-0,277	0,513
128	Åland	Фінляндія	0,032	1,100	-0,510	0,223

Складено автором за [2]

Показники базових факторів конкурентоспроможності за всіма регіонами доволі позитивні через налагоджену систему соціального захисту, розвинуту інфраструктуру, забезпечення населення безкоштовною освітою та охороною здоров'я завдяки ефективній системі перерозподілу національного доходу через державний бюджет. У досягненні позитивних результатів в даному рейтингу конкурентоспроможності особлива роль належить факторам інноваційності, які також мають позитивну динаміку в більшості регіонів країни (найслабшим регіоном за даним критерієм стала Східна Фінляндія).

Від'ємні результати за групою факторів ефективності (вища освіта і навчання впродовж життя, ефективність ринку праці, розмір ринку) в 3 регіонах Фінляндії свідчать про зниження конкурентних позицій за даним напрямком через інтенсифікацію міжрегіональної та міжнародної міграції та старінням населення. Серед ключових проблем регіонального розвитку слід відмітити сформовану асиметрію регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку, тенденцію до збільшення частки населення похилого віку (65+) та комплекс специфічних проблем регіонального рівня. Так, за прогнозами ОЕСР, до 2020р. чисельність персоналу на муніципальному рівні скоротиться вдвічі – спостерігатиметься загострення конкуренції між роботодавцями за трудові ресурси. Асиметричність регіонального розвитку особливо загострюється в періоди кризових явищ, що вимагає від уряду додаткових зусиль при розробці ефективного інструментарію в політиці подолання наслідків глобальної рецесії в регіонах. Історичний досвід Фінляндії в реалізації політики збалансованого регіонального розвитку тісно пов'язаний з основними напрямками забезпечення конкурентоспроможності на макро- та мезорівнях (рис. 1).

На підвищення ефективності системи управління регіональним розвитком та підвищення продуктивності праці в управлінських структурах націлена адміністративна реформа, що передбачає значне скорочення штату адміністративних працівників (на одну третину) та формування більш прозорої структури регіональних органів управління: функції шести існуючих раніше регіональних адміністративних служб (до них відносилися офіси провінцій, центри економічного розвитку та зайнятості, регіональні центри довкілля, дозвільні агентства щодо довкілля, дорожні округи, округи професійної охорони здоров'я та безпеки) перерозподілили між двома новими структурами – регіональними державними адміністративними агентствами (в країні налічується 6 агентств) та центрами економічного розвитку, транспорту й довкілля (15 центрів). Останні націлені саме на підтримку та стимулювання розвитку конкурентних переваг регіонів: головними функціями зазначених центрів є підтримка підприємницької активності, забезпечення ефективного функціонування ринку праці, безпека та налагоджена робота транспорту, регулювання міграції робочої сили, ефективне використання природних ресурсів. Визначені функції націлені на забезпечення конвергенції регіонів та розвитку складових конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівні.

Позитивним результатом регіональної адміністративної реформи, що остаточно завершена 1 січня 2010р., стало не тільки скорочення занадто роздутих управлінських структур в регіонах і формування функціонально ефективних регіональних адміністративних агентств, але й перенесення влади щодо прийняття рішень стосовно регіонального розвитку під більший контроль з боку локалітетів, що підвищує якість забезпечення основних потреб місцевого населення.

Важливу роль у стимулюванні розвитку регіонів та забезпеченні їх конкурентоспроможності відіграє фінансування з боку структурних фондів ЄС, а саме: Європейського фонду регіонального розвитку (European Regional Development Fund, ERDF) та Європейського соціального фонду (European Social Fund, ESF). За програмою Finnish National Strategic Reference Framework (NSRF), реалізація якої відбувається протягом 2007 – 2013 рр., загальна сума фінансування складає 1595,966 млн. євро (в тому числі з ERDF в регіони Фінляндії надходить 977,402 млн. євро та з ESF – 618,564 млн. євро). Основними секторами фінансування ERDF виступають НДДКР, інновації та підприємництво (59,2% загальної суми коштів), формування інформаційного суспільства (14,7%), туризм (5,2%). Цільовими сегментами для фінансування ESF є підвищення рівня зайнятості та стабільності (41,2% загального фінансування), підвищення пристосованості робітників, підприємців і фірм (26,8%), а також стимулювання розвитку людського потенціалу (14,4%). Така суттєва допомога дозволяє зменшити регіональні асиметрії та сформуванати міцну основу для забезпечення конкурентних переваг на міжнародному ринку.

Але, на наш погляд, надання допомоги європейськими фондами лише доповнює збалансовану внутрішню регіональну політику, до складу якої входять: політика розвитку міст, програми розвитку сільської місцевості, політика стосовно архіпелагу, регіональна інноваційна політика тощо. При цьому основний механізм регіональної політики – стимулювання економічної активності через розвиток інфраструктури, якості соціального забезпечення, покращення інноваційного клімату в регіонах, фінансування наукових досліджень, забезпечення міжрегіональної та багаторівневої взаємодії як в межах країни, так і загалом в Балтійському регіоні.

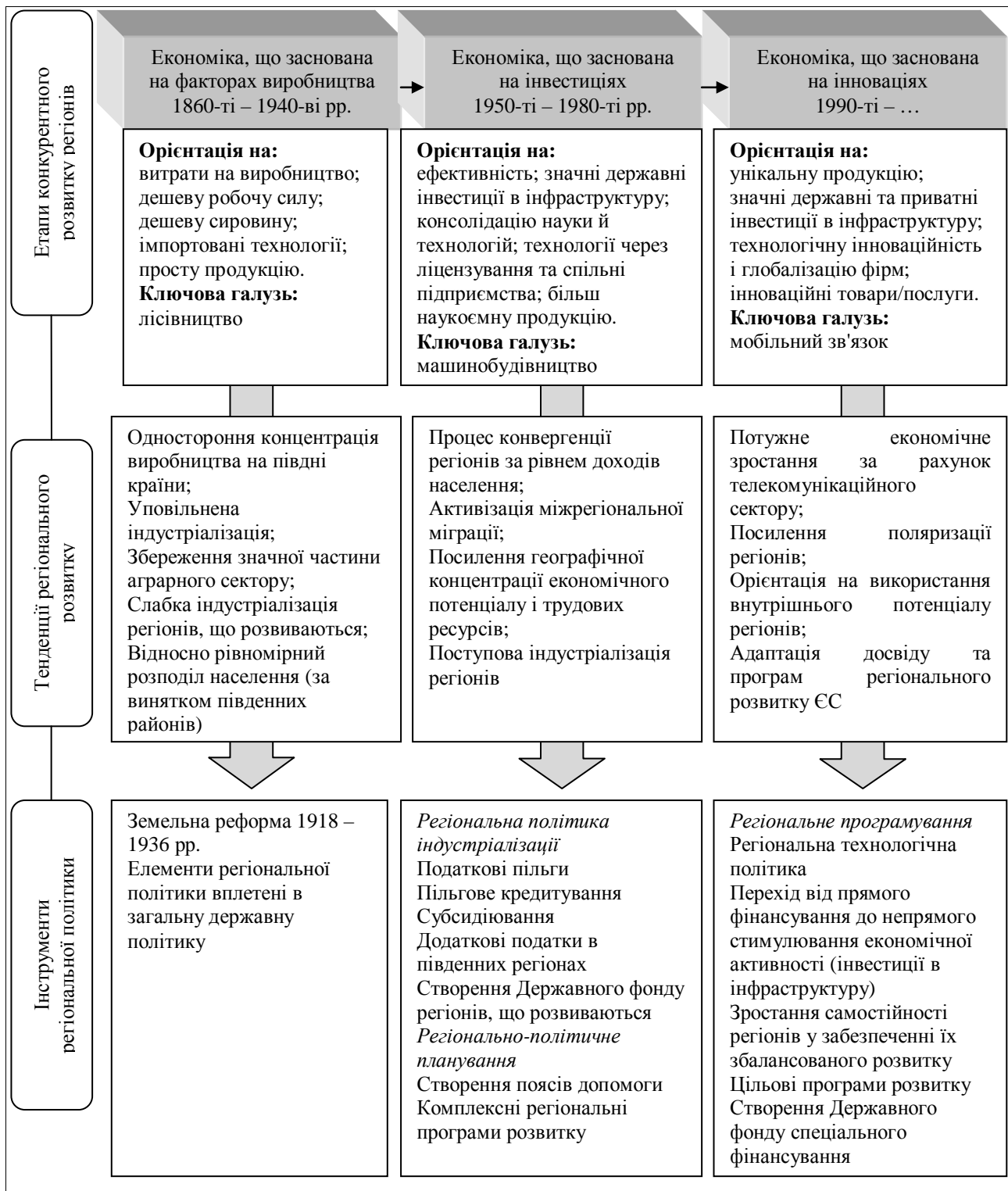

Рис. 1. Регіональна політика Фінляндії в контексті забезпечення конкурентоспроможності

Висновки. Забезпечення стратегічних конкурентних переваг стає основною метою в концепції регіонального розвитку країн. Фінська модель територіального розвитку орієнтується на випереджальний розвиток сфери високих технологій та високий рівень соціального забезпечення населення, що дозволяє знизити негативний вплив асиметричності регіонального розвитку в країні. За останні 30 років економічна модель Фінляндії переорієнтувалася з інструментів прямої допомоги підприємствам у регіонах, що відстають за рівнем соціально-економічного розвитку і підприємницької активності, на інструменти стимулювання припливу інвестиційних, людських та інноваційних ресурсів. Такі трансформації у поєднанні зі стрімким розвитком сфери інформаційних і телекомунікаційних технологій дозволили південним регіонам увійти в 10-ку найбільш конкурентоспроможних регіонів Європи.

Гострими проблемами фінських регіонів є поступове зниження частки економічно активного населення (по суті скорочення людського потенціалу і зростання видатків бюджету на соціальне забезпечення) та високий рівень концентрації виробничих потужностей на півдні країни (тоді як північні та східні території залишаються значною мірою менш перспективними для інвесторів, що посилює дисбаланс у розвитку регіонів).

Основною перевагою Фінської економічної моделі є ефективне поєднання інструментів національної стратегії регіонального розвитку, впровадження досвіду провідних країн у забезпеченні збалансованого розвитку регіонів (Швеція, Нідерланди), можливостей залучення додаткових коштів за загальноєвропейськими структурними фондами і програмами розвитку територій, а також отримання позитивних результатів від програм трансрегіонального співробітництва.

Список використаних джерел:

1. OECD (2010), *Regional Development Policies in OECD Countries*, OECD Publishing, Paris.
2. Paola Annoni, Kornelia Kozovska. *EU Regional Competitiveness Index RCI 2010* / European Commission, Joint Research Centre, 2010. – 289 p.
3. Huovari, Janne - Kangarharju, Aki - Alanen, Aku. 2001. *Constructing an Index for Regional Competitiveness*. Pellervo Economic Research Institute Working Papers, No. 44. 23 p.
4. Piekola, Hannu, *Knowledge and Innovation Subsidies as for Growth – The Competitiveness of Finnish Regions*. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos. The Research Institute of the Finnish Economy 2006, 139 p.
5. Robert Huggins, Will Davies, *European Competitiveness Index 2006 – 2007*, Robert Huggins Associates Ltd. 2006, 42 p.
6. Hugo Hollanders, Stefano Tarantola, Alexander Loschky, *Regional Innovation Scoreboard (RIS) 2009*, MERIT, INNO-METRICS, 2009, 65 p.
7. Robert Huggins, Hiro Izushi, Will Davies, Luo Shougui. *World Knowledge Competitiveness Index 2008*. Centre for International Competitiveness, 57 p.
8. Dan Steinbock, *Competitiveness and Globalization of Finnish Cluster Leaders: Impact of Globalization on Clusters and Sectors in Finland*, Helsinki, 2006, 142 p.
9. Е. Бурнаева. Региональная политика Финляндии // *Мировая экономика и международные отношения*, 2009. – № 5. – с. 64 – 73
10. <http://www.oecd-ilibrary.org/sites/factbook-2010-en/>
11. <http://stats.oecd.org/OECDregionalstatistics/>

УДК 339.54

ЛЕБЕДЬ І.Г.,
НДЧ ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка,
економіст II категорії

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню об'єктивних і суб'єктивних чинників, що обумовлюють необхідність у розробці та впровадженні механізмів стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю. Досліджено основні форми реалізації, тенденції та закономірності розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Ідентифіковано ключові фактори загрози та перешкод на шляху активізації зовнішньоекономічної діяльності, усунення яких вимагає побудови та впровадження ефективних механізмів стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Annotation. The article is aimed to research objective and subjective factors, which forming necessity of create and introduction the mechanisms of strategic management foreign economic activity. Research the basic form of realization, tendencies and conformities to development foreign economic activity in Ukraine. Certain the key factors of threats on a way to activation development foreign economic activity in Ukraine, removal of which require create effective mechanisms of strategic management foreign economic activity.

Актуальність дослідження. В сучасних умовах глобалізація стала важливим реальним чинником розвитку світової економіки, що суттєво впливає на економіку та політику кожної країни, а однією з основних тенденцій сучасного розвитку міжнародних економічних відносин стало значне зростання масштабів, напрямків та форм здійснення міжнародних торговельних операцій [1]. Дослідження закономірностей та тенденцій розвитку світової економіки показують, що в даний час посилюється міжнародний поділ праці, відбувається подальша інтернаціоналізація господарського життя, збільшується відкритість національних економік, розвиваються та міцніють міжнаціональні структури, міжнародні зв'язки пронизують усі національні економіки, спричиняючи значний вплив на світову економіку [2].

В нинішніх умовах відбувається ускладнення форм та напрямків міжнародних економічних зв'язків, посилюються процеси глобальної конкуренції, набувають широкого розвитку різноманітні форми міжнародних